

Z HISTÓRIE FUTUROLOGIE A FUTUROLOGICKÉHO MYSLENIA V ČESKOSLOVENSKU

Ivan KLINEC

FROM THE HISTORY OF FUTUROLOGY AND FUTUROLOGICAL THINKING IN CZECHOSLOVAKIA

ABSTRAKT

Rozvojfuturologie a futurologického myslenia mal v Československu bohatú históriu. Záujem o budúcnosť bol spojený so snahami o konštituovanie futurologie ako vedného odboru. Napriek ideologickým obmedzeniam sa experti z Československa prezentovali na prvej svetovej futurologickej konferencii. Rozvoj futurologie v Československu po roku 1989 ma predovšetkým podobu občianskej futurologie, rozvoja futurologickej metodológie a výučby na univerzitách.

KEÚČOVÉ SLOVÁ: futurologia, budúcnosť, futurologické myslenie

ABSTRACT

The development of futurology and futurological thinking had a rich history in Czechoslovakia. Interest in the future was linked to efforts to set up futurology as a science. Despite ideological constraints, experts from Czechoslovakia presented themselves at the first world futurological conference. The development of futurology in Czechoslovakia after 1989 has mainly the form of civic futurology, the development of futurological methodology and teaching in universities.

KEY WORDS: futurology, future, futurological thinking

Úvod

Rozvoj futurologie a futurologického myslenia mal v Československu bohatú históriu. Záujem o budúcnosť bol spojený so snahami o konštituovanie futurologie ako vedného odboru. Napriek ideologickým obmedzeniam sa experti z Československa prezentovali na prvej svetovej futurologickej konferencii. Rozvoj futurologie v Československu po roku 1989 ma predovšetkým podobu občianskej futurologie, rozvoja futurologickej metodológie a výučby na univerzitách.

Predfuturologické myslenie v Československudo roku 1948

Československo tak ako svet malo svoje osobnosti, ktoré sa zaoberali budúcim vývojom a budúcnosťou ešte pred vznikom a rozmachom futurologického myslenia. V prvej Československej republike to boli napr. český podnikateľ a ekonóm Jan Antonín Baťa alebo český národohospodár Otto Schmidt.

Český podnikateľ a brat známeho podnikateľa Tomáša Baťu Jan Antonín Baťa vydal v roku 1937 v knižnej podobe svoju víziu rozvoja Československa, ktorú nazval Budujme štát pre 40000000 ľudí¹.

¹ Baťa, Jan A. (1937): Budujme stát pro 40,000.000 lidí. Vydalo nakladatelství „Tisk“, Zlín, za redakce A. Cekoty k 1. máji 1937

Československo vtedy zahŕňalo aj územie Podkarpatskej Rusi. Baťová vízia rozvoja Československa je dodnes najkomplexnejšou víziou budúcnosti Československa, ktorá bola urobená a dodnes nebola prekonaná.

Český národohospodár Otto Schmidt v roku 1939 vydal knihu *Národy na rozcestí* (Populačná štúdia)², v ktorej sa zaoberal populačným vývojom a populačnými perspektívami.

Záujem o budúcnosť bola spojená taktiež s vydávaním prekladov kníh zaoberajúcich sa budúcnosťou. V roku 1933 bola publikovaná kniha esejí nazvaná *Budúcnosť strojovej civilizácie*, ktorú zostavil americký historik Charles A. Beard³, v roku 1947 vyšiel preklad knihy amerického filozofa, sociológa a historika Lewisa Mumforda *Technika a civilizácia*⁴ a v roku 1948 kniha amerického sociológa Pitrima Sorokina *Kríza nášho veku*⁵.

Rozvoj futurologie v Československu do roku 1989

Významným medzníkom rozvoja myslenia o budúcnosti bolo vypracovanie a následné publikovanie štúdie *Civilizácia na rázcestí*, ktorá dosiahla pomerne veľkú a prevažne pozitívnu medzinárodnú odozvu.

Civilizácia na rázcestí

V roku 1965 bola vytvorená 23 členná pracovná skupina pri Filozofickom ústave ČSAV pre vypracovanie štúdie zaoberajúcej sa spoločenskými a ľudskými súvislosťami vedeckotechnickej revolúcie. Na jej čelo bol vymenovaný český filozof Radovan Richta a jedným zo zástupcov bol ďalší český filozof Ota Klein. Výsledky práce tejto pracovnej skupiny sa stali základom prvej československej publikácie zaoberajúcej sa budúcim vývojom spoločnosti a civilizácie.

V roku 1966 bola na základe výsledkov uvedenej pracovnej skupiny spracovaná a vydaná publikácia československého autorského kolektívu vedeného českým filozofom Radovanom Richtom nazvaná *Civilizácia na rázcestí*⁶, ktorá vyšla v troch vydaniach v českom jazyku a v jednom vydaní v slovenskom jazyku a bola preložená do viacerých cudzích jazykov⁷.

V roku 1972 vydal Radovan Richta s kolektívom knižnú publikáciu v nemčine pod názvom *Technický pokrok a industriálna spoločnosť – Technische Fortschritt und Industrielle Gesellschaft*⁸. Predhovor k tejto knihe napísal zakladateľ futurologie Ossip K. Flechtheim, ktorý ho nazval *Pražská jar a budúcnosť – Der Prager Frühling und die Zukunft*⁹.

Československo na prvej medzinárodnej futurologickej konferencii

Výťah z publikácie *Civilizácia na rázcestí* spracovali štyria členovia autorského kolektívu tejto publikácie, a to Radovan Richta, Ota Klein, Bedřich Levčik a Irena Dubská a Bedřich Levčik ho predniesol ako referát na prvej medzinárodnej futurologickej konferencii v nórskom Oslo pod názvom *The Prospective of the Scientific and Technological Revolution – Perspektíva vedecko-technickej revolúcie*¹⁰. Na konferencii sa z

² Schmidt, Otto (1939): *Národy na rozcestí* (Populační studie). Nakladatelství „Orbis“, Praha

³ *Budoucnost strojové civilisace*. Vydal, předmluvou a doslovem opatřil Charles A. Beard. Symposium. Nákladem Ústředního dělnického knižkupectví a nakladatelství (Ant. Svěcený) v Praze II, Praha, 1933

⁴ Mumford, Lewis (1947): *Technika a civilisace*. Nakladatelství Práce, Praha

⁵ Sorokin, Pitrim A. (1948): *Krise našeho věku*. Tiskařské a vydavatelské družstvo československého obchodnictva v Praze, Praha

⁶ Richta Radovan a kolektiv (1967): *Civilizace na rozcestí*. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce.

Nakladatelství Svoboda, Praha, Richta Radovan a kolektiv (1969): *Civilizace na rozcestí*. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce. Svoboda, Praha, 1969, 420 str.

⁷ Richta, Radovan (1969): *Civilization at the Crossroads*. Social and Human Implications of the Scientific and Technological Revolution. International Arts and Sciences Press, Prague, 372 str., Richta Radovan (Hrsg.) (1971): *Richta-Report*. Politische Ökonomie des 20. Jahrhunderts. Herausgegeben von Radovan Richta und Kollektiv. Marxismus-Bibliothek. Band 10. Makol Verlag, Frankfurt, 427 str.

⁸ Richta, Radovan und Kollektiv (1972): *Technischer Fortschritt und Industrielle Gesellschaft*. Eingeleitet von Ossip K. Flechtheim. Makol Verlag, Frankfurt am Main

⁹ Flechtheim, Ossip K. (1972): *Der Prager Frühling und die Zukunft*. Einleitung. In: Richta, Radovan und Kollektiv (1972): *Technischer Fortschritt und Industrielle Gesellschaft*. Eingeleitet von Ossip K. Flechtheim. Makol Verlag, Frankfurt am Main

¹⁰ Richta, Radovan, Klein, Ota, Levčik, Bedřich, Dubská, Irena (1969): *The Prospective of the Scientific and Technological Revolution*. In: Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): *Mankind 2000*. Institute Fur Zukunftsfragen, Vienna, Mankind 2000, London, International Peace Research Institute, Oslo, Universitetsforlaget, Oslo, Allen and Unwin, London, Klein, Ota (1969): *Perspektiva vědecko-technické revoluce* (Spoluautoři I.Dubská, B.Levčik a R.Richta). Referát pro první

vtedajšieho Československa zúčastnili Ota Klein a Bedřich Levčík¹¹. Tento referát bol neskôr publikovaný v knižnej publikácii príspevkov z konferencie Mankind 2000, ktorej editormi boli futurologovia Robert Jungk a Johan Galtung¹².

Československá futurologická spoločnosť

V roku 1968 bola z podnetu Miloša Zemana v Prahe založená Futurologická spoločnosť (býva uvádzaná tiež ako Československá futurologická spoločnosť), ktorá vznikla z bývalého študentského futurologického klubu¹³. Táto bola koncom roku 1970 zrušená.

21. marca 1968 založili študenti Vysokej školy ekonomickej v Prahe Klub Futurologia uvádzaný tiež ako F-Klub (Futurologický klub). 19. augusta vznikla z tohto klubu Futurologická spoločnosť ako kolektívny člen Socialistickej akadémie v Prahe. Prvým predsedom Futurologickej spoločnosti sa stal spolužiak Miloša Zemana a študent Vysokej školy ekonomickej Vladimír Opatrný¹⁴. Miloš Zeman vykonával funkciu podpredsedu a Ota Šulc bol vedeckým tajomníkom Futurologickej spoločnosti.

V septembri 1968 vydala táto Futurologická spoločnosť Deklaráciu Futurologickej spoločnosti (The Futurological Society – A Declaration)¹⁵.

V tejto deklarácii boli vymenované aktivity, ktorým sa chcela Futurologická spoločnosť venovať:

1. Organizácia prednáškového cyklu o futurologii pre širšie publikum. Postupné rozširovanie prednáškovej aktivity na univerzitnej pôde.
2. Organizácia heuristických diskusií a seminárov pre členov Futurologickej spoločnosti.
3. Publikovanie periodických futurologických časopisov a kníh.
4. Vytvorenie a vybudovanie informačného centra a futurologickej knižnice.
5. Vypracovanie expertných správ a oponentúr dlhodobých projektov špecializovaných organizácií.
6. Vypracovanie prvých návrhov a metodologických štúdií.
7. Kontakt s medzinárodne prominentnými osobnosťami futurologickej vedy a vzájomná výmena informácií vrátane vypracovaných prognóz s futurologickými inštitúciami v rozvinutých priemyselných krajinách.¹⁶

V rámci Futurologickej spoločnosti mal pracovať stály tím, ktorý sa mal zaoberať základným výskumom na poli futurologie¹⁷. Úvodný materiál, ktorý bol spracovaný pre tento stály tím publikoval Miloš Zeman v roku 1969 v štvrtom čísle Filozofického časopisu pod názvom Futurologie a filosofie¹⁸.

13. až 15. decembra 1968 sa konal v Kroměříži prvý celoštátny seminár českých a slovenských futurologov, na ktorom bol prezentovaný materiál Československo 1985-2000, ktorý bol spracovaný pre túto

mezinárodní kongres o výskumu budoucnosti, který se konal v Oslo ve dnech 11.-16. září 1967. In: Klein, Ota (1969): Životní styl a moderní civilizace. Vydavatelství Symposium, Praha

¹¹ Levčík, Bedřich, Klein, Ota (1968): Futurologický kongres v Oslo. In: Sociologický časopis č.2/1968

¹² Richta, Radovan, Klein, Ota, Levčík, Bedřich, Dubská, Irena (1969): The Prospective of the Scientific and Technological Revolution. In: Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): Mankind 2000 mezinárodní kongres o výskumu budoucnosti, který se konal v Oslo ve dnech 11.-16. září 1967. In: Klein, Ota (1969): Životní styl a moderní civilizace. Vydavatelství Symposium, Praha

¹³ Levčík, Bedřich, Klein, Ota (1968): Futurologický kongres v Oslo. In: Sociologický časopis č.2/1968

¹⁴ Richta, Radovan, Klein, Ota, Levčík, Bedřich, Dubská, Irena (1969): The Prospective of the Scientific and Technological Revolution. In: Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): Mankind. Institute Fur Zukunftsfragen, Vienna, Mankind 2000, London, International Peace Research Institute, Oslo, Universitetsforlaget, Oslo, Allen and Unwin, London

¹⁵ Rocca, Gordon L. (1981): "A Second Party in Our Midst": The History of the Soviet Scientific Forecasting Association. In: Social Studies of Science. SAGE Publications, Ltd., London, UK, Beverly Hills, California, Volume 11, No.2, May 1981, Potuček, Martin (2004): 3. Prognózování ve světě a u nás. Třetí lekce kurz Zkoumání budoucnosti České republiky.

Přednáška v rámci kurzu Zkoumání budoucnosti, FSV UK Praha 2004/2005, ppt prezentácia

¹⁶ Opatrný, Vladimír (2013): Jak jsem s Milošem chtěl založit univerzitní městečko...Rozhovor s Vladimírem Opatrným. deník.cz, 8.3.2013

¹⁷ Flechtheim, Ossip K. (1971): Futurologie. Der Kampf um die Zukunft. Verlag Wissenschaft und Politik, Köln, Flechtheim, Ossip K. (1980): Der Kampf um die Zukunft. Grundlagen der Futurologie. J. H. W. Dietz Nacht Verlag, Bonn, Berlin, F-Klubs. In: Futurum. Zeitschrift für Zukunftsforschung. Herausgegeben von Prof. Dr. Dr. Ossip K. Flechtheim. Band 1, Heft 2, 1968, Verlag Anton Hain KG, Meeisenheim an Glan, 1968

¹⁸ Tamtiež.

¹⁷ Zeman, Miloš (1969): Futurologie a filosofie. In: Filozofický časopis č. 4/1969, Ročník XVII, Filozofický ústav ČSAV, Praha, str. 522-532

¹⁸ Tamtiež.

konferenciu¹⁹. Futurologická spoločnosť pripravovala vypracovanie kolektívnej štúdie na tému Teoretické základy komplexných spoločenských projektov (futures logické simulačné modely) v spolupráci s Výskumným ústavom priemyslu a stavebníctva a ministerstvom techniky²⁰.

V roku 1969 obhájil Miloš Zeman diplomovú prácu s názvom Futurologie a budoucnost. Táto práca mala rozsah 500 strán.

Projekt dlhodobej prognózy Československo 1985-2000

Miloš Zeman v článku Futurologie a filosofie uvádza tri etapy vypracovania dlhodobej makroprognózy Československo 1985-2000, ktoré Futurologická spoločnosť zamýšľala realizovať²¹:

1. etapa – vypracovanie kolektívnej štúdie na tému Teoretické základy komplexných spoločenských projektov (futures logické simulačné modely)
2. etapa – pokus o historickú verifikáciu vypracovaného simulačného modelu tzv. predvídanie minulosti
3. etapa – pokus o vypracovanie konkrétnej makroprognózy Československo 1985-2000, ktorá mala slúžiť ako oponentská alternatíva dlhodobého plánu.

Vydávanie futurologickej literatúry

V rokoch 1968 a 1969 vydal vtedajší člen a zakladateľ Československej futurologickej spoločnosti Miloš Zeman dva zväzky Futurologického zborníku²², ktorý obsahoval informácie o zahraničných futurologických teóriách a konceptoch.

V roku 1969 vydal Miloš Zeman spolu s českým filozofom a prognostikom Otom Šulcom krátky 30-stranový Futurologický slovníček²³. Ota Šulc v roku 1970 vydal publikáciu prezentujúcu názory na futurologiu vo svete a v Československu pod názvom Problémy výskumu budoucnosti – Názory na futurologii ve světě a u nás²⁴.

Futurologia a prognostika medzi rokmi 1970 až 1989

Sportpropag – Oddelenie komplexného prognózovania

Od roku 1971 sa rozvoju prognostických modelov a metód venovala organizácia Sportpropag, kde bolo zriadené Oddelenie komplexného prognózovania. Český prognostik a futuroológ Miloš Zeman v rámci tohto oddelenia rozvíjal metódu Komplexného prognostického modelovania KPM, ktorej vytvorenie bolo inšpirované systémovou dynamikou Jaya Forrestera. Metóda KPM bola popísaná v roku 1981 v publikácii Modelování společenských systémů metodou KPM, ktorej autormi bol Vladimír Fajfr, Fedor Gál, Martin Potuček a Miloš Zeman²⁵.

V roku 1983 bol Oddelením komplexného prognózovania Sportpropagu vydaný zborník článkov o metodológii výskumu budoucnosti pod názvom Metodologické problémy společenskoveďního výzkumu budoucnosti²⁶. Editorom zborníku bol český sociológ Miroslav Flek²⁷.

Vydávanie futurologickej a prognostickej literatúry

Český prognostik Ota Šulc vydal dve knižné publikácie slovníkového charakteru, ktoré boli venované prognostike. Prvou bola Abeceda prognostiky²⁸, ktorú vydal v roku 1976. V roku 1987 potom vydal knihu

¹⁹Tamtiež.

²⁰Tamtiež.

²¹Tamtiež.

²² Zeman, Miloš (1968): Futurologický zborník I. Futurologická společnost, Praha, Zeman, Miloš (1969): Futurologický zborník II. Futurologická společnost, Praha

²³ Šulc, Ota, Zeman, Miloš (1969): Futurologický slovníček. Praha: Státní knihovna ČSR, Ústřední ekonomická knihovna

²⁴ Šulc, Ota (1970): Problémy výzkumu budoucnosti. Názory na futurologii ve světě a u nás. Praha: Institut poradenství při Čs. komitétu pro vědecké řízení

²⁵ Fajfr, Vladimír, Gál, Fedor, Potuček, Martin, Zeman, Miloš (1981): Modelování společenských systémů metodou KPM. DÚ SPEV 901-505-04. Praha: Oddelení komplexního modelování. Sportpropag

²⁶ Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskoveďního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Praha : Sportpropag. Oddelení komplexního modelování

²⁷ Tamtiež.

Prognostika od A do Z²⁹. V roku 1989 vydal Ota Šulc ešte publikáciu Informace v prognostické činnosti³⁰, ktorá obsahovala stručný úvod do prognostiky.

Ukážky z diela zakladateľa futurologie Ossipa K. Flechtheima obsahovala publikácia z roku 1974 zameraná na kritiku futurologie Kritika buržoazní futurologie³¹, ktorej autorom bol právnik Viktor Knapp. Ide o jediný preklad textov Ossipa K. Flechtheima do českého jazyka.

V roku 1975 bol vydaný Výskumným ústavom kultúry a verejnej mienky v Bratislave zborník prekladov Metódy prognostiky³², ktorý podával prehľad najpoužívanějších metód prognózovania.

Futurologické aktivity odbornej sekcie pre prognostiku Komitétu pre vedecké riadenie ČSVTS

Futurologia bola v rokoch 1984 až 1989 rozvíjaná v rámci odbornej sekcie pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, ktorá pravidelne usporiadavala semináre s tematikou budúcnosti.

V rokoch 1987 až 1989 táto sekcia vydávala tiež spravodaj s názvom Prognostika - Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí³³. Spolu vyšlo 7 čísiel tohto spravodaja.

Pod hlavičkou Domu techniky ČSVTS v Prahe bolo v rokoch 1986, 1988 a 1990 publikovaných niekoľko ročníkov zborníku Aktuální problémy prognostiky³⁴, ktoré obsahovali referáty prednesené na rovnomených seminároch organizovaných v Dome techniky ČSVTS v Prahe.

Viaceri českí a slovenskí autori ako Vladimír Faifř³⁵, Pavol Frič³⁶, Fedor Gál³⁷, Ota Klein³⁸, Martin Potuček³⁹, Radovan Richta⁴⁰, Ota Šulc⁴¹ alebo Miloš Zeman⁴² publikovali odborné články, v ktorých sa zaoberali

²⁸ Šulc, Ota (1976): Abeceda prognostiky. SNTL, Praha

²⁹ Šulc, Ota (1987): Prognostika od A do Z. SNTL, Praha

³⁰ Šulc, Ota (1989): Informace v prognostické činnosti. UVTEI, Praha

³¹ Knapp, Viktor (1974): Kritika buržoazní futurologie. Marxistický rozbor buržoazní futurologie v pojetí jeho zakladatele Ossipa K. Flechtheima a ukážka z kritizovaného díla. Ústav státu a práva, Praha, 1974, 143 str.

³² Metódy prognostiky. (Zborník prekladov). Preložené z knihy „Curs de prognoza“, Bukurešť, CIDSP. Kultúra v zahraničí. Ročník XXI, č.3. Výskumný ústav kultúry a verejnej mienky, Bratislava, 1975

³³ Prognostika. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha

³⁴ Petrášek, František, Zeman, Miloš, Měkurová, Hermina (redaktoři) (1986): Aktuální problémy prognostiky. Zpracoval kolektiv autorů. Praha: Dům techniky ČSVTS, Aktuální problémy prognostiky. Seminář Praha 1988. Dům techniky ČSVTS. (Sborník referátů). Úvod František Petrášek. Praha: Dům techniky ČSVTS, 1988, Aktuální problémy prognostiky '90. Praha: Dům techniky ČSVTS, 1990

³⁵ Faifř, Vladimír, Gál, Fedor, Potuček, Martin (1984): Forecasting Modelling by means of the KPM method. In: World Futures. Journal of General Evolution. Volume 20, Issue 1 and 2, May 1984

³⁶ Gál, Fedor, Frič, Pavol (1987): Problem Oriented Participative Forecasting: In: Theory and Practice. In: Futures. Volume 10, Issue 6, December 1987, Gál, Fedor, Frič, Pavol (1989): Problémovo orientovaný participatívny prístup. In: Sociologický časopis č. 3/1989

³⁷ Faifř, Vladimír, Gál, Fedor, Potuček, Martin (1984): Forecasting Modelling by means of the KPM method. In: World Futures. Journal of General Evolution. Volume 20, Issue 1 and 2, May 1984, Gál, Fedor, Frič, Pavol (1987): Problem Oriented Participative Forecasting: In: Theory and Practice. In: Futures. Volume 10, Issue 6, December 1987, Gál, Fedor, Frič, Pavol (1989): Problémovo orientovaný participatívny prístup. In: Sociologický časopis č. 3/1989

³⁸ Klein, Ota (1966): Vědeckotechnická revoluce a životní sloh (Několik myšlenek k problematice). In: Sociologický časopis č. 2 / 1966, Klein, Ota (1969): Krize emocionality. In: Sociologický časopis č.2 / 1969

³⁹ Potuček, Martin (1980): Zobrazení cílu v modelech systémové dynamiky. In: Ekonomicko-matematický obzor č.16/1980, Československá akademie věd, Praha, Potuček, Martin (1983): Dialog o zobrazení příčin a cílu v prognostickém modelování. In: Ekonomicko-matematický obzor č.1/1983, Československá akademie věd, Praha, Faifř, Vladimír, Gál, Fedor, Potuček, Martin (1984): Forecasting Modelling by means of the KPM method. In: World Futures. Journal of General Evolution. Volume 20, Issue 1 and 2, May 1984, Potuček, Martin (1988): A teleonomic explanatory scheme. In: World Futures. Journal of General Evolution, Volume 25, Issue 3 and 4, August 1988

⁴⁰ Richta, Radovan (1966): Povaha a souvislosti vědeckotechnické revoluce. In: Sociologický časopis č.2 / 1966, Richta, Radovan (1968): Vědeckotechnická revoluce a alternativy moderní civilizace. In: Sociologický časopis č.5 / 1968, Richta, Radovan, Šulc, Ota (1969): Forecasting and the scientific and technological revolution. In: In: International Social Science Journal. Futurology. UNESCO, Paris, Volume XXI, Number 4, 1969

⁴¹ Richta, Radovan, Šulc, Ota (1969): Forecasting and the scientific and technological revolution. In: In: International Social Science Journal. Futurology. UNESCO, Paris, Volume XXI, Number 4, 1969, Šulc, Ota (1973): Futures research in Czechoslovakia. In: Futures. Volume 5, Issue 6, December 1973, Šulc, Ota (1986): Integration of scientific forecasts: Methodology for integration of scientific forecasts in⁴¹ Metódy prognostiky. (Zborník prekladov). Preložené z knihy „Curs de prognoza“, Bukurešť, CIDSP. Kultúra v zahraničí. Ročník XXI, č.3. Výskumný ústav kultúry a verejnej mienky, Bratislava, 1975

prognostikou, futurologiou, metódami prognózovania alebo problémami spojenými s budúcnosťou v svetových futurologických časopisoch ako *Futures*, *World Futures – Journal of General Evolution*, *Technological Forecasting and Social Change*, v iných zahraničných časopisoch najmä spoločenskovedného charakteru alebo v českých a slovenských časopisoch.

Prognóza Československo 2000

V 70-ych rokoch bola vypracovaná dlhodobá prognóza Československo 2000 – prognóza vývoja československej spoločnosti. Túto prognózu vypracoval tím pod vedením Radovana Richtu⁴³. Táto prognóza nebola verejne publikovaná. Ota Šulc uvádza, že bola vydaná v roku 1980 v ČSAV pod názvom Československo 2000 – prognóza vývoja socialistickej spoločnosti do roku 2000^{44,45}.

Rozvoj futurologie v Československu po roku 1989

V roku 1990 bola založená Občianska futurologická spoločnosť OFS so sídlom v Prahe a v Bratislave bola v tom istom roku založená slovenská pobočka tejto spoločnosti. Vo februári roku 1993 bola v Bratislave založená Občianska futurologická spoločnosť na Slovensku, ktorá vznikla zo slovenskej pobočky OFS a, ktorá bola neskôr premenovaná na Futurologickú spoločnosť na Slovensku FSS. Táto fungovala ako Sekcia Slovenského komitétu pre vedecké riadenie pri Zväze vedeckotechnických spoločností. Na Slovensku sa nepodarilo konštituovať nezávislú samostatnú futurologickú spoločnosť. FSS ako odborná sekcia pravidelne usporiadavala semináre a konferencie na tému budúcnosti. V roku 1996 vydala FSS almanach Futurologickéj

⁴¹ Prognostika. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha

⁴¹ Petrášek, František, Zeman, Miloš, Měkutová, Hermína (redaktoři) (1986): Aktuální problémy prognostiky. Zpracoval kolektiv autorů. Praha: Dům techniky ČSVTS, Aktuální problémy prognostiky. Seminář Praha 1988. Dům techniky ČSVTS. (Sborník referátů). Úvod František Petrášek. Praha: Dům techniky ČSVTS, 1988, Aktuální problémy prognostiky '90. Praha: Dům techniky ČSVTS, 1990

⁴¹ Faifř, Vladimír, Gál, Fedor, Potuček, Martin (1984): Forecasting Modelling by means of the KPM method. In: *World Futures. Journal of General Evolution*. Volume 20, Issue 1 and 2, May 1984

⁴¹ Gál, Fedor, Frič, Pavol (1987): Problem Oriented Participative Forecasting: In: *Theory and Practice*. In: *Futures*. Volume 10, Issue 6, December 1987, Gál, Fedor, Frič, Pavol (1989): Problémovo orientovaný participatívny prístup. In: *Sociologický časopis* č. 3/1989

⁴¹ Faifř, Vladimír, Gál, Fedor, Potuček, Martin (1984): Forecasting Modelling by means of the KPM method. In: *World Futures. Journal of General Evolution*. Volume 20, Issue 1 and 2, May 1984, Gál, Fedor, Frič, Pavol (1987): Problem Oriented Participative Forecasting: In: *Theory and Practice*. In: *Futures*. Volume 10, Issue 6, December 1987, Gál, Fedor, Frič, Pavol (1989): Problémovo orientovaný participatívny prístup. In: *Sociologický časopis* č. 3/1989

⁴¹ Klein, Ota (1966): Vědeckotechnická revoluce a životní sloh (Několik myšlenek k problematice). In: *Sociologický časopis* č. 2 / 1966, Klein, Ota (1969): Krize emocionality. In: *Sociologický časopis* č. 2 / 1969

⁴¹ Potuček, Martin (1980): Zobrazení cílu v modelech systémové dynamiky. In: *Ekonomicko-matematický obzor* č.16/1980, Československá akademie věd, Praha, Potuček, Martin (1983): Dialog o zobrazení příčin a cílu v prognostickém modelování. In: *Ekonomicko-matematický obzor* č.1/1983, Československá akademie věd, Praha, Faifř, Vladimír, Gál, Fedor, Potuček, Martin (1984): Forecasting Modelling by means of the KPM method. In: *World Futures. Journal of General Evolution*. Volume 20, Issue 1 and 2, May 1984, Potuček, Martin (1988): A teleonomic explanatory scheme. In: *World Futures. Journal of General Evolution*, Volume 25, Issue 3 and 4, August 1988

⁴¹ Richta, Radovan (1966): Povaha a souvislosti vědeckotechnické revoluce. In: *Sociologický časopis* č.2 / 1966, Richta, Radovan (1968): Vědeckotechnická revoluce a alternativy moderní civilizace. In: *Sociologický časopis* č.5 / 1968, Richta, Radovan, Šulc, Ota (1969): Forecasting and the scientific and technological revolution. In: *International Social Science Journal. Futurology*. UNESCO, Paris, Volume XXI, Number 4, 1969

⁴¹ Richta, Radovan, Šulc, Ota (1969): Forecasting and the scientific and technological revolution. In: *International Social Science Journal. Futurology*. UNESCO, Paris, Volume XXI, Number 4, 1969, Šulc, Ota (1973): Futures research in Czechoslovakia. In: *Futures*. Volume 5, Issue 6, December 1973, Šulc, Ota (1986): Integration of scientific forecasts: Methodology for integration of scientific forecasts the process of national science policy making. In: *Technological Forecasting and Social Change*. Volume 30, Issue 3, November 1986

⁴² Zeman, Miloš (1969): Futurologie v přítomnosti. In: *Sociologický časopis* č.1/1969, Zeman, Miloš (1974): Remarks on teratological forecasting models. In: *Technological Forecasting and Social Change*. Volume 6, Zeman, Miloš (1992): Post-totalitarian transition: risk and opportunity. In: *Futures*. Volume 24, Issue 2, March 1992

⁴³ Radovan Richta – Wikipedia, 24. 3. 2017

⁴⁴ Československo 2000 – prognóza vývoje socialistickej spoločnosti do roku 2000. ČSAV, Praha, 1980 – uvedené v Šulc, Ota (1989): Informace v prognostické činnosti. UVTEI, Praha

⁴⁵ Šulc, Ota (1989): Informace v prognostické činnosti. UVTEI, Praha

spoločnosti na Slovensku s názvom Civilizácia a budúcnosť, ktorý obsahoval prednesené príspevky na seminároch FSS a predtým OFS Bratislava v rokoch 1990 až 1996⁴⁶.

Občianska futurologická spoločnosť a občianska futurologia

Prvé členské zhromaždenie Občianskej futurologickej spoločnosti OFS, ktoré sa konalo v Prahe 6. júna 1990 zvolal prípravný výbor. OFS bola právne zaregistrovaná 29. 6. 1990. OFS bola ustanovená ako nezávislá, nezisková a dobrovoľná organizácia s cieľom kultivácie predvídavého myslenia a koncipovania a riešenia problémov budúcnosti. Stanovy OFS boli aktualizované 15. 2. 1996 členským zhromaždením OFS.

Predsedom Občianskej futurologickej spoločnosti bol od jej založenia český futuroológ, prognostik a ekonóm František Petrášek, ktorý sa futurologii dlhodobo venoval, vydal množstvo odborných textov a publikácií futurologického zamerania⁴⁷. V roku 2009 vydal rozsiahlu monografiu venovanú futurologii, ktorú nazval Futurologická studia⁴⁸.

Špecifickou charakteristikou OFS je jej občianskosť, ktorá umožnila spojiť odbornú diskusiu s občianskou angažovanosťou.

Medzinárodné kolokvium Koncipování budoucnosti v Evropě

OFS zorganizovala 13 ročníkov medzinárodného futurologického kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě, väčšinou v spolupráci s Vysokou školou ekonomickou v Prahe a v roku 2006 v spolupráci s Centrom pre ekonomické a sociálne stratégie Fakulty sociálnych vied Univerzity Karlovej v Prahe. Na kolokviu vystúpilo mnoho významných odborníkov z oblasti futurologie a prognózovania. Medzi nimi boli napr. Robert Jungk, Pentti Malaska, Bart van Steenberg, Mika Mannerman, Peter C. Bishop, Peter H. Metler, Juha Kaskinen, Jan Waszkiewicz, Roman Galar, Tadeusz Zipser a ďalší.

Futurologická revue Dialógy s budoucnosti

Občianska futurologická spoločnosť vydáva časopis Dialógy s budoucnosti – Futurologická revue. Členom redakčnej rady tejto revue je napr. izraelský futuroológ Yehezkel Dror, fínsky futuroológ Pentti Malaska alebo ruský futuroológ Igor Bestužev-Lada.

Medziuniverzitné stredisko štúdií budúcnosti a futurologická knižnica OFS

V roku 1991 bolo založené Medziuniverzitné stredisko štúdií budúcnosti, ktoré viedol František Petrášek až do ukončenia jeho činnosti v roku 1997. Náplňou tohoto strediska bola organizácia spolupráce v oblasti futurologie medzi jednotlivými univerzitami v rámci Československa a neskôr aj medzi univerzitami v Čechách a na Slovensku.

Spolu s týmto strediskom bola založená futurologická knižnica Občianskej futurologickej spoločnosti, kde bola sústredená literatúra z odboru futurologie plus študentské práce na tému budúcnosti. Stredisko a knižnica boli umiestnené v budove Vysokej školy ekonomickej na Černej ulici v Prahe.

⁴⁶ Klinec, Ivan, Majtán, Michal (editori) (1996): Civilizácia a budúcnosť. Almanach FSS 1990-1996. Futurologická spoločnosť na Slovensku, Bratislava

⁴⁷ Petrášek, František (2008): Futurologická studia jako pramen informací pro formulaci politických problémů. In: Petrášek, František, Slintáková, Barbora, Klinec, Ivan (editoři) (2008): Koncipování budoucnosti v Evropě 2007. Sborník příspěvků v Evropě 2008 pořádaného Občanskou futurologickou z 9. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti společností ve dnech 1.-2. února 2008 v budově Vysoké školy ekonomické v Praze. Občianska futurologická spoločnosť, Praha, Petrášek, František (1989): Kde jsou základy prognostického umění? Prognostika č.6 / 1989 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, Petrášek, František (1987): Zpusob myšlení a prognózování. Prognostika č.3 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, Petrášek, František (1987): Je prognostika zvláštní profesí? Prognostika č.1 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, Petrášek, František (1969): Prognostika empirických věd. In: Sociologický časopis č. 2 / 1969

⁴⁸ Petrášek, František (2009): Futurologická studia. Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, Praha

Centrum ekonomických a sociálnych stratégií CESES

V roku 2000 bolo v Prahe pri Fakulte sociálnych vied Univerzity Karlovej založené Centrum pre sociálne a ekonomické stratégie CESES. Riaditeľom CESES sa stal český sociológ a prognostik profesor Martin Potuček. CESES za dobu svojej existencie vydalo desiatky publikácií venovaných budúcnosti Českej republiky i budúcnosti všeobecne⁴⁹.

Projekt Milénium

Od roku 1996 prebieha najväčší futurologický projekt sveta The Millennium Project, na ktorom sa zúčastňujú experti z Českej republiky a zo Slovenska v rámci Stredoeurópskeho uzlu tohto projektu. Vedúcim tohto uzlu je Pavel Nováček z Univerzity Palackého v Olomouci, ktorý je zároveň členom plánovacieho výboru tohto projektu. Pavel Nováček publikoval niekoľko desiatok knižných a časopiseckých publikácií futurologického charakteru a v rámci svetovej futurologickej komunity je považovaný za najuznávanejšieho experta na budúcnosť z Českej republiky.

Záver

Rozvoj futurologie a futurologického myslenia v Československu, napriek ideologickým obmedzeniam pred rokom 1989, položil základy pre využívanie poznatkov o budúcnosti v spoločnosti, v bežnom živote občana i v politickom rozhodovaní.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ÚDAJOV:

- Aktuální problémy prognostiky. Seminář Praha 1988. Dům techniky CSVTS. (Sborník referátu). Úvod František Petrášek. Praha: Dům techniky CSVTS, 1988
- Aktuální problémy prognostiky '90. Praha: Dům techniky CSVTS, 1990
- Amara, Roy: Hľadanie vymedzenia a hraníc výskumu budúcnosti. In: Prognostické informácie č. 4/1986. Teoretické a metodologické problémy prognózovania (Zborník prekladov). Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, SAV, Bratislava, apríl 1985, str. 2-21
- Baade, Fritz (1965): Ráj nebo zničení lidstva? Soutěžení k roku 2000. Nakladatelství politické literatury, Praha, 272 str.
- Baťa, Jan A. (1937): Budujme stát pro 40,000.000 lidí. Vydalo nakladatelství „Tisk“, Zlín, za redakce A. Cekoty k 1. máji 1937
- Bestužev-Lada, I.V. (1973): Okno do budoucnosti. Mladá fronta, Praha, 1973, 182 str.
- Bestužev-Lada, I.V. (1986): Svet roku 2000. Smena, Bratislava, 1986, 176 str.
- Bestužev-Lada, I.V. (1987): Vyhľadávacie sociálne prognózovanie. Pravda, Bratislava, 1987, 224 str.
- Budoucnost strojové civilisace. Vydal, předmluvou a doslovem opatřil Charles A. Beard. Symposion. Nákladem Ústředního dělnického knihkupectví a nakladatelství (Ant. Svěcený) v Praze II, Praha, 1933
- Duffková, Jana (1988): Zkoumání budoucnosti. Kritická analýza nemarxistických koncepcí. Svoboda, Praha, 304 str.

⁴⁹ Potuček, Martin a kol. (2001): Vize rozvoje České republiky do roku 2015. Centrum pro sociální a ekonomické strategie CESES, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Gutenberg, Praha, Potuček, Martin a kol. (2002): Průvodce krajinou prirrit pro Českou republiku. Centrum pro sociální a ekonomické strategie CESES, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Gutenberg, Praha, Potuček, Martin a kol. (2003): Putování českou budoucností. Centrum pro sociální a ekonomické strategie CESES, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Gutenberg, Praha, Frič, Pavol a kolektiv (2003): Češi na cestě za svojí budoucností. Budoucnost a modernizace v postojích a očekáváních obyvatelstva. Centrum pro sociální a ekonomické strategie CESES, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství G plus G, Praha, Frič, Pavol a kolektiv (2004): Česká sonda v Evropské unii. Scenáře strategického chování ČR v EU. Centrum pro sociální a ekonomické strategie CESES, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství G plus G, Praha, Potuček, Martin (editor) (2006): Manuál prognostických metod. Sociologické nakladatelství SLON, Potuček, Martin a kol. (2007): Strategické vládnutí a Česká republika. CESES FSV UK, Grada Publishing, a.s., Potuček, Martin, Musil, Jiří, Mašková, Miroslava (editoři) (2008): Strategické volby pro českou společnost. Teoretická východiska. Sociologické nakladatelství SLON, Praha, Praha, Frič, Pavol, Veselý, Arnošt (editoři) (2010): Riziková budoucnost: Devět scénářů vývoje české společnosti. Autoři scénářů: Miloš Balabán, Vladimír Benáček, Pavol Frič, Jitka Kloudová, Martin Nekolová, Markéta Nekolová, František Ochrana, Martin Potuček, Antonín Rašek, Arnošt Veselý Praha: MATFYZPRESS vydavatelství Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze

- Faifř, Vladimír, Gal, Fedor, Potůček, Martin, Zeman, Miloř (1981): Modelování společenských systémů metodou KPM. DÚ SPEV 901-505-04. Praha: Oddelení komplexního modelování. Sportpropag
- Faifř, Vladimír, Gál, Fedor, Potůček, Martin (1984): Forecasting Modelling by means of the KPM method. In: World Futures. Journal of General Evolution. Volume 20, Issue 1 and 2, May 1984
- Flechtheim, Ossip K. (1971): Futurologie. Der Kampf um die Zukunft. Verlag Wissenschaft und Politik, Koln,
- Flechtheim, Ossip K. (1972): Der Prager Fruhling und die Zukunft. Einleitung. In: Richta, Radovan und Kollektiv (1972): Technischer Fortschritt und Industrielle Gesellschaft. Eingeleitet von Ossip K. Flechtheim. Makol Verlag, Frankfurt am Mein
- Flechtheim, Ossip K. (1980): Der Kampf um die Zukunft. Grundlagen der Futurologie. J. H. W. Dietz Nacht Verlag, Bonn, Berlin
- Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskoveědního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevěrobní sféry". Sportpropag. Oddelení komplexního modelování, Praha
- Flek, Miroslav (1983): Poznámka redaktora. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskoveědního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevěrobní sféry". Sportpropag. Oddelení komplexního modelování, Praha
- Flek, Miroslav (1983): Prognóza a praxe. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskoveědního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevěrobní sféry". Sportpropag. Oddelení komplexního modelování, Praha
- Flek, Miroslav (1983): Zdroje, metodologické opodstatnění a funkce koncepce "sociálního intelektu". In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskoveědního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevěrobní sféry". Sportpropag. Oddelení komplexního modelování, Praha
- Flek, Miroslav, Zeman, Miloř (1983): Několik slov závěrem. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskoveědního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevěrobní sféry". Sportpropag. Oddelení komplexního modelování, Praha
- F-Klubs. In: Futurum. Zeitschrift fur Zukunftsforschung. Herausgegeben von Prof. Dr. Dr. Ossip K. Flechtheim. Band 1, Heft 2, 1968, Verlag Anton Hain KG, Meeisenheim an Glan, 1968
- Fourastié, Jean: 40 000 hodin. Mladá fronta, Praha 1969
- Frič, Pavol, Veselý, Arnoř (editori) (2010): Riziková budoucnost: Devět scénářů vývoje české společnosti. Autoři scénářů: Miloř Balabán, Vladimír Benáček, Pavol Frič, Jitka Kloudová, Martin Nekola, Markéta Nekolová, František Ochraňa, Martin Potůček, Antonín Rašek, Arnoř Veselý Praha: MATFYZPRESS vydavatelství Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Praha
- Gál, Egon, Gál, Fedor (1983): Niektoré problémy modelovania sociálních javov. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskoveědního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevěrobní sféry". Sportpropag. Oddelení komplexního modelování, Praha
- Gál, Fedor, Alan, Josef (1983): Budúcnosť vo svetle prognostiky alebo čo vieme a čo nevieme o budúcnosti. Smena, Bratislava, 1983, 150 str.
- Gál, Fedor, Frič, Pavol (1987): Problem Oriented Participative Forecasting: In: Theory and Practice. In: Futures. Volume 10, Issue 6, December 1987
- Gál, Fedor, Frič, Pavol (1989): Problémovo orientovaný participatívny prístup. In: Sociologický časopis č. 3/1989
- Gál, Fedor (1990): Možnosť a skutočnosť. Obzor, Bratislava, 1990, 192 str.
- Hendrych, Stanislav (1996): Pojednání o futurologii. – [on-line] Available on - URL: <http://www.hendrychst.cz/futurologie/co-je-futurologie.php>
- Hykisch, Anton (2001): Nebojme sa sveta. Sprievodca globálnym myslením. Lizard, Bratislava
- Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): Mankind 2000. Institute Fur Zukunftsfragen, Vienna, Mankind 2000, London, International Peace Research Institute, Oslo, Universitetsforlaget, Oslo, Allen and Unwin, London
- Kahn, Herman (1966): Přemýřlení o nemyslitelném. Naše vojsko, Praha
- Kabeř, Jiří (2011): Sportpropag – nepravděpodobné místo pro studium společnosti: Osobní pohled. In: Sociální studia č. 1/2011. Katedra sociologie FSS MU, str. 17-35
- Klein, Ota (1966): Vědeckotechnická revoluce a životní sloh (Několik myřlenek k problematice). In: Sociologický časopis č. 2 / 1966

- Klein, Ota (1969): Krize emocionality. In: Sociologický časopis č.2 / 1969
- Klein, Ota (1969): Životní styl a moderní civilizace. Vydavatelství Symposium, Praha
- Klein, Ota (1969): Perspektiva vědecko-technické revoluce (Spoluautoři I.Dubská, B.Levčík a R.Richta). Referát pro první mezinárodní kongres o výskumu budoucnosti, který se konal v Oslo ve dnech 11.-16.září 1967. In: Klein, Ota (1969): Životní styl a moderní civilizace. Vydavatelství Symposium, Praha
- Klein, Ota, Zelený, Jindřich (2011): Dynamics of Change: Leadership, the Economy, Organizational Structure, and Society. In: Farrel, R. Barry (editor) (2011): Leadership in East European Communism, 1945-1970. Aldine Transaction, New Brunswick, London, str. 199-223
- Klinec, Ivan (2011): Úvod do futurologie a štúdií budúcnosti. Základy dlhodobého myslenia pre environmentálne vzdelávanie. Nepublikovaný rukopis
- Klinec, Ivan (2015): František Petrášek – člověk, pedagog, futurolog (1934-2014). In: Futurum – Informační zpravodaj Občanské futurologické společnosti č.1 / 2015. Občanská futurologická společnost, Praha, str. 2-6
- Klinec, Ivan (2015): František Petrášek – vybraná bibliografie. In: Futurum – Informační zpravodaj Občanské futurologické společnosti č.1 / 2015. Občanská futurologická společnost, Praha, str. 8-14
- Koncipování budoucnosti v Evropě. Upravený přepis zvukového záznamu z mezinárodního kolokvia pořádaného Občanskou futurologickou společností společně s Akademií J. A. Komenského ve dnech 6. a 7. května 1991 v Jílovišti u Prahy. Meziuniverzitní program studií budoucnosti Sdělení č. 1 / 1992, Středisko MPSB, Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha, 1992, 54 str.
- Koncipování budoucnosti v Evropě '97. Designing the Future in Europe '97. Sborník příspěvku ze 4. mezinárodního kolokvia „Koncipování budoucnosti v Evropě '97 pořádaného Občanskou futurologickou společností za štědrého sponzorského příspěvku Nadace Konrada Adenauera, Centra pro demokracii a svobodné podnikání a s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 16. - 20. června 1997 v Praze. Redaktor : František Petrášek. Občanská futurologická společnost, Praha, 1997, 120 str.
- Koncipování budoucnosti v Evropě '99. Designing the Future in Europe '99. Sborník příspěvku z 5. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě '99 pořádaného Občanskou futurologickou společností s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 7. a 8. září 2001 v Praze. Redaktor: František Petrášek. Editace: Barbora Slintáková, Miluška Hlinovská. Občanská futurologická společnost, Praha, 1999, 74 str.
- Koncipování budoucnosti v Evropě 2001. Sborník příspěvku z 6. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě pořádaného Občanskou futurologickou společností s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 10. až 12. září 2001 v Praze. Redaktor: František Petrášek. Editace: Barbora Slintáková. Občanská futurologická společnost, Praha, Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha, 2002, ISBN 80-245-0298-4, 132 str.
- Koncipování budoucnosti v Evropě 2003. Sborník příspěvku ze 7. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě pořádaného Občanskou futurologickou společností s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 8. až 10. září 2003 v Praze. Redakce sborníku: František Petrášek, Barbora Slintáková. Občanská futurologická společnost, Praha, 2004, ISBN 80-903440-0-3, 178 str.
- Levčík, Bedřich, Klein, Ota (1968): Futurologický kongres v Oslo. In: Sociologický časopis č.2/1968
- Mumford, Lewis (1947): Technika a civilisace. Nakladatelství Práce, Praha
- Opatrný, Vladimír (2013): Jak jsem s Milošem chtěl založit univerzitní městečko...Rozhovor s Vladimírem Opatrným. deník.cz, 8.3.2013
- Petrášek, Zeman, Miloš, Měkutová, Hermína (redaktoři) (1986): Aktuální problémy prognostiky. Zpracoval kolektiv auturu. Praha: Dum techniky ČSVTS
- Petrášek, František (1987): Je prognostika zvláštní profesí ? In: Prognostika č.1 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, str. 3-8
- Petrášek, František (1987): Zpusob myšlení a prognózování. In: Prognostika č.3 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, str. 24-30
- Petrášek, František (1988): Co jsme slyšeli o budoucnosti... In: Prognostika č.4 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1988, str. 38-42

- Petrášek, František (1989): Kde jsou základy prognostického umění ? Prognostika č.6 / 1989 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1989, str. 30-36
- Petrášek, František (1994): Základy hospodářské prognostiky. Část I. Vysoká škola ekonomická, Praha
- Petrášek, František (1995): Potřebujeme studia budoucnosti ? In: Hospodářské noviny č. 166, 28. 8. 1995
- Petrášek, František (1997): Základy hospodářské prognostiky. Vysoká škola ekonomická, Praha
- Petrášek, František (2009): Futurologická studia. Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, Praha
- Petrášek, František, Slintáková, Barbora, Klinec, Ivan (editoři) (2010): Koncipování budoucnosti v Evropě 2007. Sborník příspěvků z 9. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě 2008 pořádaného Občanskou futurologickou společností ve dnech 1.-2. února 2008 v budově Vysoké školy ekonomické v Praze. Občanská futurologická společnost, Praha, 2010, ISBN 978-80-903440-1-3, 170 str.
- Potuček, Martin (1980): Zobrazení cílu v modelech systémové dynamiky. In: Ekonomicko-matematický obzor č.16/1980, Československá akademie věd, Praha
- Potuček, Martin (1983): Dialog o zobrazení příčin a cílu v prognostickém modelování. In: Ekonomicko-matematický obzor č.1/1983, Československá akademie věd, Praha
- Potuček, Martin (1983): Lidské poznávání: sklon k odcizení. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovo vědního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Potuček, Martin (1988): A teleonomic explanatory scheme. In: World Futures. Journal of General Evolution, Volume 25, Issue 3 and 4, August 1988
- Potuček, Martin (editor) (2006): Manuál prognostických metod. Sociologické nakladatelství SLON, Praha
- Potuček, Martin (2004): 3. Prognózování ve světě a u nás. Třetí lekce kurz Zkoumání budoucnosti České republiky. Přednáška v rámci kurzu Zkoumání budoucnosti, FSV UK Praha 2004/2005, ppt prezentácia
- Prognostické informace č. 4/1986. Teoretické a metodologické problémy prognózování (Zborník prekladov). Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, SAV, Bratislava, apríl 1985
- Prognostika č.1/1987. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, 50 str.
- Prognostika č.2/1987. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, 58 str.
- Prognostika č.3/1987. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, 60 str.
- Prognostika č.4/1988. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1988, 44 str.
- Prognostika č.5/1988. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1988, 48 str.
- Prognostika č.6/1989. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1989, 58 str.
- Richta, Radovan (1966): Povaha a souvislosti vědeckotechnické revoluce. In: Sociologický časopis č.2 / 1966
- Richta, Radovan a kolektiv (1967): Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce. Nakladatelství Svoboda, Praha
- Richta, Radovan (1968): Vědeckotechnická revoluce a alternativy moderní civilizace. In: Sociologický časopis č.5 / 1968
- Richta, Radovan (1968): Za dr. Otou Kleinem. In: Sociologický časopis č. 6/1968, Ročník 4, str. 752
- Richta, Radovan a kolektiv (1969): Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce. Svoboda, Praha
- Richta, Radovan (1969): Civilization at the Crossroads. Social and Human Implications of the Scientific and Technological Revolution. International Arts and Sciences Press, Prague
- Richta, Radovan, Klein, Ota, Levčík, Bedřich, Dubská, Irena (1969): The Prospective of the Scientific and Technological Revolution. In: Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): Mankind 2000. Institute

- Fur Zukunftsfragen, Vienna, Mankind 2000, London, International Peace Research Institute, Oslo, Universitetsforlaget, Oslo, Allen and Unwin, London
- Richta, Radovan, Šulc, Ota (1969): Forecasting and the scientific and technological revolution. In: International Social Science Journal. Futurology. UNESCO, Paris, Volume XXI, Number 4, 1969
- Richta Radovan (Hrsg.) (1971): Richta-Report. Politische Ökonomie des 20. Jahrhunderts. Herausgegeben von Radovan Richta und Kollektiv. Marxismus-Bibliothek. Band 10. Makol Verlag, Frankfurt
- Richta, Radovan und Kollektiv (1972): Technischer Fortschritt und Industrielle Gesellschaft. Eingeleitet von Ossip K. Flechtheim. Makol Verlag, Frankfurt am Main
- Radovan Richta – Wikipedia, 24. 3. 2017
- Rocca, Gordon L. (1981): "A Second Party in Our Midst": The History of the Soviet Scientific Forecasting Association. In: Social Studies of Science. SAGE Publications, Ltd., London, UK, Beverly Hills, California, Volume 11, No.2, May 1981
- Schermer, Jindřich (1968): Prognostika. Věda. Plánování. Svoboda, Praha
- Schmidt, Otto (1939): Národy na rozcestí (Populační studie). Nakladatelství „Orbis“, Praha
- Sorokin, Pitrim A. (1948): Krise našeho věku. Tiskařské a vydavatelské družstvo československého obchodnictva v Praze, Praha
- Šulc, Ota (1968): Futurologie. Přehled literatury a informací. Státní knihovna ČSSR, Ústřední ekonomická knihovna v Praze 3, Praha 3
- Šulc, Ota, Zeman, Miloš (1969): Futurologický slovníček. Praha: Státní knihovna ČSR, Ústřední ekonomická knihovna
- Šulc, Oto (1968): A Methodological Approach to the Integration of Technological and Social Forecasts. In: Technological Forecasting 1/1969, American Elsevier Publishing Company, Inc., New York, New York, 1969, str. 105-108
- Šulc, Oto (1969): Interactions Between Technological and Social Changes. A forecasting model. In: Futures, September 1969, str. 402-407
- Šulc, Ota (1969): Předvídání a společenské vědy. In: Sociologický časopis č. 4/1969, Ročník 5, str. 414-417
- Šulc, Ota (1970): Problémy výzkumu budoucnosti. Názory na futurologii ve světě a u nás. Praha: Institut poradenství při Čs. komitétu pro vědecké řízení
- Šulc, Ota (1973): Futures Research in Czechoslovakia. In: Futures. Volume 5, Issue 6, December 1973
- Šulc, Ota (1976): Abeceda prognostiky. SNTL, Praha
- Šulc, Ota (1986): Integration of scientific forecasts: Methodology for integration of scientific forecasts in the process of national science policy making. In: Technological Forecasting and Social Change. Volume 30, Issue 3, November 1986
- Šulc, Ota (1987): Prognostika od A do Z. SNTL, Praha
- Šulc, Ota (1989): Informace v prognostické činnosti. UVTEI, Praha
- Šulc, Ota (1989): Reflexe k X. světové konferenci WFSF v Pekingu. In: Prognostika č.6 / 1989 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1989, str. 52-55
- Zeman, Miloš (1968): Futurologický sborník I. Futurologická společnost, Socialistická akademie, Praha, listopad 1968, 186 str.
- Zeman, Miloš (1969): Futurologický sborník II. Futurologická společnost, Socialistická akademie, Praha
- Zeman, Miloš (1969): Futurologie a filosofie. In: Filosofický časopis č. 4/1969, Ročník XVII, Filosofický ústav ČSAV, Praha, str. 522-532
- Zeman, Miloš (1969): Futurologie v přítomnosti. In: Sociologický časopis č.1/1969
- Zeman, Miloš (1969): úloha vizí v politice. In: Reportér č. 4/1969, 30. ledna 1969
- Zeman, Miloš (1971): Futurology – Illusion or Reality ? In: Futures. March 1971, str. 6-10
- Zeman, Miloš (1974): Remarks on teratological forecasting models. In: Technological Forecasting and Social Change. Volume 6
- Zeman, Miloš (1983): Prognostika pro přítomnost. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Zeman, Miloš (1987): Paradigma prognostiky. In: Prognostika Prognostika č.2 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, str. 32-35

- Zeman, Miloš (1988): Prognostika a problémy přestavby. In: Prognostika Prognostika č.5 / 1988 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1988, str. 10-12
- Zeman, Miloš (1989): Prognostika a přestavba. In: Technický magazín č.8/1989, srpen 1989, str. 6-9
- Zeman, Miloš (1992): Post-totalitarian transition: risk and opportunity. In: Futures. Volume 24, Issue 2, March 1992
- Zeman, Miloš (1998): Varovná prognostika. Kniha, ktorá v roku 1991 nevyšla. Horizont, Praha
- Zeman, Miloš (2005): Jak jsem se mýlil v politice. Ottovo nakladatelství, Praha

ADRESA AUTORA

Ing. Ivan KLINEC

Slovenská akadémia vied, Ekonomický ústav, Šancová 56, 81105 Bratislava, Slovenská republika
 e-mail: ivan.klinec@gmail.com

RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.